

‘Славутич’, ‘Парламентський’) до середньостиглих (‘Райдужний’, ‘Закат’, ‘Зірковий’, ‘Візит’), зернового (‘Чернігівський 28’, ‘Ранньостиглий’, ‘Парламентський’, ‘Візит’) та фуражного (‘Чернігівський 27’, ‘Райдужний’, ‘Славутич’ та інші) напряму використання. В переліку сортів маємо вперше створений вітчизняний сорт голозерного вівса ‘Скарб України’ та наступні – ‘Візит’, ‘Тембр’. Потенційна врожайність сортів – 6,5–8,0 т/га.

Запропоновані для виробництва сорти жита озимого та вівса посівного переважно придатні для поширення в Поліській та Лісостеповій зонах, але низка з них може долучатися в посівах Степової зони (жито озиме ‘Синтетик 38’, ‘Хлібне’; овес ‘Чернігівський 28’, ‘Закат’, ‘Візит’, ‘Скарб України’).

УДК 633.16:631.526

Цапик Т. Ф.¹, Усова Н. М.¹, Дударєва Г. Ф.²

¹Інститут олійних культур НААН, вул. Інститутська, 1, с. Сонячне, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70417, Україна

²Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, 69600, Україна, e-mail: dudarevagalina@gmail.com

ОЦІНКА ПРОДУКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

У зерновиробництві серед колосових культур поряд з пшеницею озимою суттєве значення має ячмінь озимий. Ячмінь озимий має багато позитивних якостей. Зокрема, ця культура дає зерно нового врожаю на 10–14 діб раніше за пшеницю озиму, ячмінь ярий та інші зернові культури. Завдяки плівчастості насіння зберігає високу схожість у ґрунті у випадку посухи в осінній період. За таких умов сходи ячменю озимого одержують весною.

Одним із факторів істотного розширення площ посіву та збільшення валових зборів зерна ячменю озимого стало створення в останні роки і впровадження у виробництво сортів-інновацій цієї культури. Отримання порівняльної оцінки нових сортів і відбору перспективних з них для подальшого вивчення та впровадження у виробництво неможливе без екологічного сортовипробування.

Мета досліджень – оцінка нових і зареєстрованих сортів ячменя озимого в ґрунтово-кліматичних умовах Південного Степу України для пошуку шляхів підвищення урожайності та валових зборів зерна цієї культури.

Екологічне випробування 16 сортів ячменю озимого проводили впродовж 2014–2016 рр. у лабораторії агротехніки зернових культур Інституту олійних культур НААН. Польові дослідження проводили відповідно до загальноприйнятих методик. Висівали сорти озимого ячменю: ‘Достойний’, ‘Абориген’, ‘Зимовий’, ‘Трудівник’, ‘Академічний’, ‘Буревій’, ‘Снігова королева’, ‘Дев’ятий вал’ (Селекційно-генетичний інститут, Україна); ‘Сейм’, ‘Тутанхамон’, ‘Жерар’, ‘Атлант Миронівський’, ‘Паладін Миронівський’ (Інститут фізіології рослин і генетики та Миронівський інститут пшениці); сучасні західноєвропейські сорти – ‘Наомі’, ‘Майбріт’, ‘Wintmalt’ (Німеччина).

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку

Ці сорти різняться за систематичними ознаками (багаторядні та дворядні ('Атлант Миронівський', 'Наомі', 'Майбріт', 'Wintmalt'), типом розвитку (типово озимі та дворучки ('Достойний', 'Снігова королева', 'Сейм', 'Жерар', 'Тутанхамон', 'Дев'ятий вал'), тривалістю вегетації, висотою рослин тощо.

Висівали ячмінь озимий в оптимальний термін для зони Південного Степу України – 25 вересня селекційною сівалкою СКС-6-10 з нормою висіву 4,5 млн/га сх. нас., попередник – чорний пар. Повторність – триразова, розмір залікової ділянки 18 м² (12,0×1,5). Агротехніка у досліді – загальноприйнята для Південного Степу України. Збирання проводили прямим комбайнуванням поділянково комбайном «Сампо-130». Урожайність визначали методом суцільного обмолоту всієї площі облікової ділянки за повної стиглості зерна. Врожайність зерна визначали після його очищення та перерахунку на стандартну 14 % вологість.

У середньому за роки досліджень (2014–2016 рр.) інтервал варіювання урожайності ячменю озимого становив 3,77–4,29 т/га. Серед досліджених вітчизняних сортів найвищу продуктивність забезпечили: 'Дев'ятий вал' – (4,27 т/га), 'Жерар' (4,02 т/га), 'Атлант Миронівський' (4,29 т/га), 'Буревій' – (3,93 т/га). У сорту-стандарту 'Достойний' мінімальна врожайність за період досліджень становила 3,77 т/га. Менш адаптовані сорти зарубіжної селекції 'Наомі', 'Майбріт' та 'Wintmalt' (Німеччина) за рівнем та стабільністю врожайності суттєво поступались сортам 'Дев'ятий вал', 'Жерар', 'Атлант Миронівський', 'Буревій', але переважали решту сортів, що свідчить про великий ризик їх вирощування в цих ґрунтово-кліматичних умовах.

Таким чином, багаторічними дослідженнями встановлено, що серед вивчаємих сортів ячменю озимого кращими для умов Південного Степу по чорному пару виявились: 'Дев'ятий вал', 'Жерар', 'Атлант Миронівський', 'Буревій'. Впровадження нових перспективних сортів ячменю озимого буде сприяти стабілізації зерновиробництва, зростанню врожайності, підвищенню адаптивності рослин до несприятливих умов навколишнього середовища, стійкості проти шкідників і, нарешті, збільшенню якості одержаної продукції.

УДК 347.77.028:631.526.3(4)“2011/2016”

Якубенко Н. Б.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, e-mail: nataliya.yakubenko@gmail.com

ОСНОВНІ ЗМІНИ В РОЗВИТКУ СИСТЕМ ЕКСПЕРТИЗИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРИДАТНОСТІ СОРТІВ РОСЛИН У КРАЇНАХ ЄС В 2011–2016 РР.

Система експертизи господарської придатності сортів рослин в аграрних країнах набуває особливого значення з моменту її приєднання до ЄС. Це пов'язано з можливістю поширення сортів рослин, які занесені до Каталогу сортів рослин ЄС на території нової країни-члена ЄС. Таким чином, якщо країна зацікавлена у продовольчій безпеці, вона має врахувати ризики та передбачити негативні наслідки під час переходу із національної до європейської системи в національному законодавстві цієї країни.

Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку